

Notat

Dato: 16.09.2021
Reference: Lene Mehlsen Thomsen
Tlf.: 89593029
E-mail: lemt@norddjurs.dk
Journalnr.: 21/5503

En faglig, pædagogisk vurdering af ressourcefordelingsmodeller på specialundervisningsområdet

Baggrund

På børne- og ungdomsudvalgets møde den 9. juni 2021 blev et forslag til en ny ressourcefordelingsmodel på specialundervisningsområdet behandlet. I den forbindelse blev det besluttet, at forvaltningen skulle udarbejde en kort faglig, pædagogisk/didaktisk vurdering af de enkelte forslag til ressourcefordelingsmodeller.

Nærværende notat giver en faglig pædagogisk vurdering af de fire modeller, som børne- og ungdomsudvalget har ønsket, at der bliver taget stilling til.

Det faglige udgangspunkt

En ny ressourcefordelingsmodel på specialundervisningsområdet skal understøtte den fælles kerneopgave på skole- og dagtilbudsområdet. Hvordan fordeler vi specialundervisningsbudgettet, så et hvert barn tilbydes *miljøer, hvor barnet bliver set, lærer, trives og tør livet?*

Der findes kun et svar på det spørgsmål - "Kig på barnet og konstruere det tilbud, som passer til det enkelt barn". For så vidt et enkelt svar, men at skabe en praksis, hvor dette finder sted, er derimod vanskeligt. I en dansk kontekst, hvor skolen dels hviler på et menneskesyn, hvor det enkelte individ opfattes som unikt (eller alle som forskellige) og dels hviler på en stærk tro på fællesskab og demokrati, vil det betyde, at der skal tilbydes lige så mange forskellige tilbud, som vi har børn, uden dog at gå på kompromis med demokratiets grundtænkning om, at vi bliver til i fællesskabet. Heri ligger pædagogikkens største paradoks - hensynet til det enkelte barn over for hensynet til fællesskabet og omvendt.

På den baggrund bliver det tydeligt, at den pædagogiske praksis, hvor diversiteten er stor, er kompliceret. Den er fuld af dilemmaer og prioriteringer, og her ud af vokser pædagogiske og didaktiske begreber som undervisningsdifferencering, zonen for nærmeste udvikling, inklusion, progression, mellemformer, nærhedsprincippet osv. frem. Dette sker i et forsøg på at skabe undervisningstilbud, som er afstemt det enkelte barns forudsætninger uden at gå på kompromis med barnets mulighed for at kunne indgå i det store almene fællesskab.

At løse opgaven kalder derfor på et stort pædagogisk og didaktisk råderum. Et stort råderum, hvor lederne og lærerne i samarbejde med elever og forældre kan være i konstant bevægelse og skabe mulighed for undersøgelse og udvikling af den bedste undervisning og det bedste skoletilbud til alle børn. En nødvendig bevægelse. Pædagogikkens grundvæsen - og det er hvad skolens medarbejder er sat i verden for, nemlig at drive pædagogiske og didaktiske processer til fordel for alle de børn, de står til rådighed for.

Hvordan understøtter en ny ressourcemodel bedst skolens pædagogiske og didaktiske opgave?

Når opgaven er svær og kompleks, og der på den baggrund er behov for et stort pædagogisk råderum, bør et grundlæggende princip for udvælgelse af en model være, at finde den model, hvor **den pædagogiske praksis så vidt muligt sættes fri**. Praksis har brug for, at der skabes rum til, at fagpersonalet omkring børnene kan drive de nødvendige pædagogiske processer.

I sammenhæng med en grundlæggende forståelse af frisættelse kan følgende pædagogiske prioriteringsparametre være anvendelige i valg af en model:

Mulighed for fleksibilitet. Modellen bør understøtte fleksibilitet i forhold til de økonomiske midler, så tilbud ikke låser sig i psykologiske og økonomiske strukturer, som spænder ben for, at ledere og lærer kan drive pædagogiske processer, hvor tilbud kan udvikles og tilpasses det enkelt barn.

Mulighed for stabilitet. Modellen bør være stabil, så veltilpassede alternative undervisningsformer eller mellemformer i almenområdet ikke pludselig må lukkes pga. uforudsete udgifter til eksterne tilbud som specialklasser eller specialskoler.

Mulighed for inklusion i almenområdet. Jf. ovenstående pædagogiske vision om tilpasning til det enkelte barn uden at gå på kompromis med barnets mulighed for inklusion i almenområdet bør modellen understøtte med tilstrækkelige økonomiske midler, så der skabes mulighed udvikling af **alternative undervisningsformer og/eller mellemformer**.

Mulighed for specialtilbud. I tilfælde, hvor hensynet til det enkelte barns mulighed for trivsel og læring udfordrer hensynet til almenfællesskabet eller omvendt, bør modellen understøtte med tilstrækkelige midler til **mellemformer af specialpædagogisk karakter eller specifikke specialpædagogiske tilbud**.

| | Fleksibilitet | Stabilitet | Inklusion i almenområdet | Brug af tilbud i specialområdet |
|---------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Model 1: Den nuværende model | Stor fleksibilitet, grundet decentral styring af midlerne. | Svag stabilitet i de små børnebyer/skoler, da uforudsete udgifter kan forhindre udvikling af alternative tilbud eller veletablerede mellemformer. | Stor mulighed for inklusion i almenområdet grundet decentral styring. | Mindre mulighed, da det er en stor økonomisk udgift at sende elever i eksterne tilbud. |
| Model 2: Grundtaksmodel | Til dels stor fleksibilitet, men det økonomiske råderum er reduceret og derved reduceres det pædagogiske råderum også. | Stor stabilitet, da uforudsete udgifter til eksterne tilbud styres centralt. | Til dels stor mulighed for inklusion i almenområdet, men jævnfør reduktion i det økonomiske råderum reduceres muligheden for udvikling af alternative undervisningsformer og mellemformer. | Større mulighed for specialpædagogiske tilbud, da disse tilbud ikke direkte påvirker den centrale pulje. |
| Model 3: Central betaling af tilbud på Djurslandsskolen | Det sammen som model 2. | Det sammen som model 2. | Det sammen som model 2. | Det sammen som model 2. |
| Model 4: Decentral som i model 1 men med en ny fordelingsnøgle | Stor fleksibilitet, grundet decentral styring af midlerne. | Det samme som model 1. | Stor mulighed for inklusion i almenområdet grundet decentral styring. | Mindre mulighed, da det er en stor økonomisk udgift at sende elever i eksterne tilbud. |

Afslutningsvis er det vigtigt at understrege, at ingen af modellerne i sig selv sikrer kvalitet i kerneopgaven. Der er utvivlsomt sammenhæng mellem økonomi og kvalitet i pædagogiske praksis, men desværre er sammenhængen ikke kausal. Kausalitet forefindes sjældent i noget så ustyrligt som pædagogisk praksis, og kausale styringsrationaler kan i alle sammenhænge derfor være vanskeligt anvendelige, når opgaven er at skabe miljøer, hvor mennesker kan blive til.